

Comisia
Europeană

GHIDUL CETĂȚEANULUI PENTRU ACCESUL LA JUSTIȚIE ÎN PROBLEME DE MEDIU

Mediu

GHIDUL CETĂȚEANULUI PENTRU ACCESUL LA JUSTIȚIE ÎN PROBLEME DE MEDIU

Comisia Europeană
Direcția Generală Mediu

Nici Comisia Europeană și nici orice alte persoane care acționează în numele Comisiei nu sunt responsabile pentru modul în care ar putea fi utilizate informațiile oferite în continuare.

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2018

© Uniunea Europeană, 2018

Reutilizarea textului este autorizată cu condiția menționării sursei. Politica de reutilizare a documentelor Comisiei Europene este reglementată prin Decizia 2011/833/UE (JO L 330, 14.12.2011, p. 39).

Pentru orice utilizare sau reproducere a fotografiilor sau a altor materiale care nu se află sub dreptul de autor al UE, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

Print	KH-03-18-077-RO-C	ISBN 978-92-79-89657-6	doi:10.2779/22323
PDF	KH-03-18-077-RO-N	ISBN 978-92-79-89675-0	doi:10.2779/642228

Printed by Imprimerie Centrale in Luxembourg

CUPRINS

INTRODUCERE	3
ELEMENTE DE BAZĂ	4
GARANȚIILE	8
Dreptul de introducere a unei acțiuni în justiție.....	8
Examinarea de către instanța judecătorească	12
Soluționarea problemelor	17
Costurile procedurilor de judecată.....	19
Celeritatea	21
Informații practice.....	22

Declinare de răspundere:

Acest ghid al cetățeanului nu creează nicio obligație pentru statele membre.
Interpretarea definitivă a legislației Uniunii este prerogativa Curții de Justiție a Uniunii Europene.

INTRODUCERE

La 28 aprilie 2017, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare privind accesul la justiție în probleme de mediu ^(a) pentru a explica în detaliu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) cu privire la modul în care instanțele judecătorești naționale ar trebui să gestioneze acțiunile în justiție introduse de către membri ai publicului împotriva deciziilor, acțiunilor sau omisiunilor autorităților publice din statele membre care afectează mediul ^(b).

Inspirându-se din formatul „întrebări frecvente”, acest ghid al cetățeanului oferă un rezumat al principalelor concluzii ale comunicării. Comunicarea propriu-zisă este sursa informațiilor și ar trebui consultată pentru explicații mai detaliate. În textul ghidului sunt oferite trimiteri.

Ghidul cetățeanului a fost elaborat de Direcția Generală Mediu a Comisiei Europene. Acesta nu este obligatoriu și nu își propune să se îndepărteze de conținutul material al comunicării.

(a) C(2017) 2616, JO C 275, 18.8.2017, p. 1, disponibilă în diferite versiuni lingvistice la <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/legislation.htm>

(b) Nu vizează litigiile formulate de o parte din sectorul privat împotriva altei părți din sectorul privat; a se vedea punctul 15 din comunicare.

ELEMENTE DE BAZĂ

Ce înseamnă accesul la justiție în probleme de mediu?

Accesul la justiție în probleme de mediu reprezintă un set de garanții care permit membrilor publicului să conteste legalitatea deciziilor, acțiunilor sau omisiunilor autorităților publice din statele membre în fața unei instanțe judecătorești naționale. „Membri ai publicului” înseamnă persoane fizice și asociațiile acestora.

Setul de garanții vizează ceea ce ar trebui să se întâmple înainte, în timpul și după introducerea unei acțiuni în justiție.

Se compune din:

dreptul de a introduce o acțiune în justiție;

examinarea satisfăcătoare a acțiunii în justiție de către instanța judecătorească națională;

etapele întreprinse de instanță pentru a soluționa problemele dacă aceasta admite acțiunea;

protecția reclamantului împotriva costurilor prohibitive ale introducerii acțiunii, în special în cazul în care instanța o respinge;

celeritatea în gestionarea acțiunii;

informații practice cu privire la introducerea unei acțiuni.

Ce tipuri de decizii, acțiuni și omisiuni pot fi contestate?

Deciziile, acțiunile și omisiunile care intră sub incidența legislației de mediu a Uniunii Europene (UE).

UE a adoptat reglementări importante pentru protejarea mediului înconjurător. Acestea vizează reducerea deșeurilor și a poluării și protejarea calității aerului, a apei și a naturii. Punerea acestora în aplicare necesită ca:

- parlamentele naționale și miniștrii să adopte legislația și actele administrative cu caracter general care să stabilească obligații pentru fiecare autoritate și să creeze drepturi pentru public;
- fiecare autoritate publică să adopte planuri și programe, să supravegheze evaluările impactului asupra mediului, să consulte publicul, să decidă cu privire la cererile de permise și alte autorizații, să monitorizeze starea mediului și să îndeplinească alte sarcini legate de protejarea mediului înconjurător ⁽¹⁾.

Accesul la justiție în probleme de mediu vizează deciziile, acțiunile și omisiunile la aceste niveluri diferite de punere în aplicare. De asemenea, poate să vizeze situații excepționale, cum ar fi deciziile de regularizare a unui act sau a unei activități anterior neautorizate ⁽²⁾.

De ce să fie permisă contestarea deciziilor, acțiunilor și omisiunilor?

Există două justificări principale.

În primul rând, persoanele fizice și asociațiile acestora trebuie să își poată proteja orice drepturi pe care le au în temeiul legislației UE în domeniul mediului. Aceasta înseamnă să poată contesta orice decizie, acțiune sau omisiune care nu respectă aceste drepturi.

În al doilea rând, UE se bazează pe lege și pe supremația legii. Este esențial ca autoritățile publice să poată fi obligate să îndeplinească în mod corespunzător obligațiile de mediu care le revin. În caz contrar, există riscul ca legea să însemne lucruri diferite în locuri diferite și ca protecția mediului să fie mai scăzută în unele părți ale Uniunii Europene decât în altele ⁽³⁾.

De ce fel de drepturi în legătură cu mediul se bucură persoanele fizice și asociațiile acestora?

Există două tipuri: procedurale și materiale.

Drepturile procedurale se referă de obicei la participarea publicului. Acestea au legătură de obicei cu modul în care o autoritate publică informează publicul cu privire la o propunere de decizie, primește observații din partea membrilor publicului, le ia în considerare și anunță public decizia finală ⁽⁴⁾. Legislația UE privind mediul acordă o importanță deosebită participării efective a publicului, deoarece aceasta permite membrilor publicului să își exprime preocupările și să le fie luate în considerare.

Drepturile materiale acoperă interese individuale, cum ar fi sănătatea umană, protejarea proprietății și dreptul la folosirea mediului în scopuri specifice, cum ar fi pescuitul de agrement. Multe reglementări ale UE privind mediul vizează protejarea sănătății umane, de exemplu reglementări ce urmăresc să controleze poluarea aerului sau să asigure apa potabilă. De asemenea, pot apărea drepturi materiale în temeiul legislației UE privind conservarea naturii, în special pentru a permite asociațiilor de mediu să acționeze în interesul general ⁽⁵⁾. „Nici apa, nici peștele care înoată în ea nu se pot adresa instanței. De asemenea, copacii nu au nicio calitate procesuală activă” ⁽⁶⁾. Cu toate acestea, asociațiile de mediu pot vorbi pentru ele.

⁽⁴⁾ Concluziile avocatului general Sharpston prezentate în cauza C-664/15, Protect, punctul 77.

Cum s-a dezvoltat accesul la justiție în probleme de mediu?

Ordinea juridică a UE, adică întregul sistem juridic al UE, impune ca reglementările adoptate la nivelul UE să fie efectiv puse în aplicare. Aceasta implică asigurarea respectării drepturilor și a obligațiilor de către instanțele judecătorești naționale. În 2005, UE a devenit parte la un acord internațional, Convenția de la Aarhus ^(d), care, printre altele, promovează accesul la justiție în probleme de mediu și recunoaște rolul special pe care asociațiile de mediu îl exercită în apărarea mediului. În paralel, UE a introdus dispoziții privind accesul la justiție în mai multe reglementări ale UE din domeniul mediului. De-a lungul timpului, au existat numeroase hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene care au afirmat ce înseamnă accesul la justiție în practică. Multe dintre aceste hotărâri au fost adoptate ca răspuns la solicitările instanțelor judecătorești naționale pentru interpretarea de către Curte a modului în care aceștia ar trebui să soluționeze anumite acțiuni în justiție. Asemenea acțiuni au fost introduse, în general, de către persoane fizice sau asociații preocupate de mediu. În ordinea juridică a UE, interpretarea Curții privind legislația UE este obligatorie pentru toate autoritățile din statele membre, inclusiv pentru instanțele judecătorești ^(e).

^(d) Convenția cu privire la accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu.

GARANȚIILE

Dreptul de introducere a unei acțiuni în justiție

Persoanele fizice sau asociațiile acestora pot fi audiate de către o instanță judecătorească numai dacă au dreptul de a introduce o acțiune în justiție. Acest drept se numește „calitate procesuală activă”. Calitatea procesuală activă este fundamentală. Este un drept de a proteja alte drepturi, adică drepturile procedurale și cele materiale menționate în secțiunea „Elemente de bază”. Fără acesta, celelalte garanții legate de accesul la justiție nu vor fi utilizate (7).

Cine are calitate procesuală activă?

Mai mulți factori determină dacă și în ce măsură cineva are calitate procesuală activă:

- > normele privind calitatea procesuală ale fiecărui sistem juridic național;
- > dacă anumite reglementări ale UE în domeniul mediului impun acordarea de către statele membre a calității procesuale active;
- > dacă acțiunea în justiție avută în vedere este introdusă de o persoană fizică sau de o asociație de mediu recunoscută;
- > dacă se află în joc drepturi procedurale și materiale definite de reglementări ale UE.

Ce afirmă normele naționale cu privire la calitatea procesuală activă?

Normele naționale sunt diferite de la un stat membru la altul. Unele state membre merg până la a recunoaște o calitate procesuală activă pentru oricine revendică un drept sau se plânge de suferirea unui prejudiciu – așa-numita *actio popularis*. Altele impun reclamantului să demonstreze în instanță că are un interes suficient pentru a introduce acțiunea. În fine, altele impun reclamantului să demonstreze că decizia, acțiunea sau omisiunea atacată aduce atingere drepturilor de care se bucură reclamantul.

Sunt normele naționale singurele care trebuie aplicate?

Nu neapărat. În cazul în care normele naționale restricționează prea mult dreptul de a introduce o acțiune în justiție, instanțele judecătorești naționale ar putea fi nevoite să nu țină seama de ele pentru a se conforma dreptului UE. În special, dreptul UE poate impune instanței judecătorești naționale să protejeze drepturi procedurale și materiale mai ample decât cele protejate de normele naționale privind calitatea procesuală activă.

Ce reglementări UE din domeniul mediului impun acordarea calității procesuale active?

Acelea care conțin dispoziții speciale privind accesul la justiție.

Actele legislative în cauză vizează deciziile, acțiunile și omisiunile privind solicitările de informații cu privire la mediu, evaluarea impactului asupra mediului, autorizațiile industriale și răspunderea pentru prejudiciile cauzate mediului ⁽⁸⁾.

Care sunt diferențele dintre calitatea procesuală activă a persoanelor fizice și calitatea procesuală activă a asociațiilor de mediu?

Punctul de plecare este că atât o persoană fizică, cât și o asociație pot introduce o acțiune în justiție pentru a proteja drepturile de care se bucură.

Cu toate acestea, Convenția de la Aarhus și unele dintre reglementările UE în domeniul mediului menționate mai sus urmăresc să ofere o garanție suplimentară calității procesuale active în favoarea unor asociații de mediu, deoarece acestea promovează interesul general atunci când acționează în scopul protejării mediului. Dacă astfel de asociații nu s-ar bucura de calitate procesuală activă, unele interese generale importante – precum protecția naturii – riscă să nu își găsească niciodată un apărător. Acest rol important al asociațiilor de mediu a fost recunoscut de CJUE.

Garanția suplimentară acordată acestor asociații este aceea că instanțele judecătorești naționale trebuie să le trateze ca având în mod automat dreptul de a introduce o acțiune în justiție. Ele trebuie considerate ca îndeplinind cerințele privind calitatea procesuală stabilite în legislația națională. În schimb, o persoană fizică ar trebui mai întâi să convingă judecătorul că are un interes suficient sau că i-a fost adusă atingere unui drept al său.

Pot statele membre să limiteze recunoașterea specială a asociațiilor de mediu de a introduce o acțiune în justiție?

În principiu, da.

Cu toate acestea, condițiile stabilite de statul membru respectiv nu vor putea îngreuna excesiv recunoașterea calității procesuale active pentru asociațiile de mediu. Mai mult, acestea ar trebui să țină seama de interesele asociațiilor de mediu mici și locale. De exemplu, nu poate fi impus un prag prea înalt al numărului de membri ⁽⁹⁾.

Ce calitate procesuală activă ar trebui să fie recunoscută atunci când sunt în joc drepturi procedurale și materiale derivate din dreptul UE?

Într-o serie de hotărâri semnificative, Curtea de Justiție a caracterizat calitatea procesuală activă pe care instanțele judecătorești naționale ar trebui să o recunoască pentru a permite apărarea drepturilor procedurale și materiale derivate din dreptul UE și pentru a asigura îndeplinirea obligațiilor impuse autorităților publice. Aceste hotărâri indică faptul că dreptul UE impune recunoașterea unei calități procesuale active **chiar dacă aceasta nu este menționată expres în nicio reglementare UE**.

De exemplu, Curtea a confirmat necesitatea ca instanțele judecătorești naționale să recunoască:

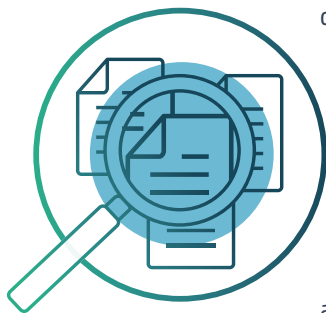
- calitatea procesuală activă a unei asociații de mediu de a contesta decizia unei autorități publice de aprobare a unui proiect într-un sit protejat în temeiul reglementărilor UE privind natura ⁽¹⁰⁾;
- calitatea procesuală activă a unei asociații de mediu de a contesta decizia unei autorități publice de acordare a unei scutiri parțiale (adică a unei derogări) de la interdicția de a vâna urși brun, prevăzută de aceleași reglementări UE privind natura ⁽¹¹⁾;
- calitatea procesuală activă a persoanelor fizice și a asociațiilor de a contesta neadoptarea de către o autoritate publică a unui plan cerut de o reglementare UE care urmărește reducerea expunerii publicului la poluarea atmosferică ⁽¹²⁾.

În cazurile menționate, Curtea a solicitat acordarea calității procesuale, chiar dacă reglementările UE respective nu conțineau nicio dispoziție expresă privind accesul la justiție și chiar dacă normele naționale nu prevedeau calitatea procesuală activă ^(e).

^(e) De la publicarea comunicării, a fost pronunțată o hotărâre a Curții în decembrie 2017 într-o cauză privind o nouă activitate care ar putea afecta calitatea unui corp de apă; a se vedea cauza C-664/15, Protect.

Examinarea de către instanța judecătorească

Instanței judecătorești naționale îi revine sarcina de a verifica dacă autoritatea publică a acționat într-un mod corect din punct de vedere juridic. Aceasta se numește „control judiciar”. Verificarea presupune examinarea faptelor care au determinat o autoritate să acționeze sau să nu acționeze. De asemenea, aceasta presupune examinarea măsurilor pe care trebuia să le ia autoritatea în temeiul reglementărilor UE de mediu.

Domeniul de aplicare al controlului judiciar are două aspecte. Primul se referă la faptul dacă judecătorul poate refuza să examineze anumite domenii de drept și argumente de drept. Al doilea se referă la cât de riguros trebuie să examineze judecătorul acele fapte și argumentele admisibile, la care sunt exigențele controlului judiciar ⁽¹³⁾.

Poate instanța judecătorească națională să limiteze domeniile de drept și argumentele de drept pe care le va examina?

Da, într-o oarecare măsură.

CJUE a acceptat că, atunci când judecă acțiunile în justiție îndreptate împotriva deciziilor privind anumite activități, instanțele judecătorești naționale pot restrânge recurgerea de către persoane fizice la argumente privind doar interesele sau drepturile pentru care i-a fost conferită calitatea procesuală activă. Cu toate acestea, o asemenea limitare nu se aplică asociațiilor de mediu recunoscute. Acestea au dreptul să invoce în argumentele lor orice prevedere a legislației UE în materie de mediu ⁽¹⁴⁾.

Poate instanța judecătorească națională să oblige o acțiune în justiție să se limiteze la aceleași obiecții care au fost formulate într-o procedură administrativă prealabilă?

Înainte ca o autoritate publică să ia o decizie, există uneori o procedură administrativă prealabilă care permite unei persoane fizice sau unei asociații de mediu să exprime obiecții. În cazul în care persoana fizică sau asociația de mediu introduce ulterior o acțiune în justiție, dreptul unora dintre statele membre le împiedică să extindă obiecțiile pe care le-au formulat în cursul procedurii administrative. Aceasta este cunoscută ca limitare a obiectului acțiunii în justiție.

Într-o hotărâre legată de o acțiune în justiție îndreptată împotriva deciziei unei autorități publice cu privire la o anumită activitate, Curtea de Justiție a respins această limitare. Curtea a hotărât că limitarea obiectului acțiunii în justiție nu permite un control judiciar efectiv și că instanțele judecătorești naționale sunt obligate să examineze respectarea de către decizia atacată a condițiilor de procedură și de fond ⁽¹⁵⁾.

Ce se întâmplă cu argumentele formulate abuziv sau cu recredință?

Judecătorul național poate refuza să examineze aceste argumente, adică le poate declara inadmisibile ⁽¹⁶⁾.

Sunt aplicabile în întreaga UE aceleași exigențe ale controlului judiciar?

Într-o anumită măsură, da.

Pe de o parte, există deja exigențe diferite în state membre diferite. Unele exigențe naționale impun sau permit instanțelor judecătorești naționale să efectueze o examinare mai aprofundată a deciziilor, acțiunilor și omisiunilor atacate decât celelalte. CJUE acceptă posibilitatea unor exigențe diferite. Cu toate acestea, Curtea impune ca, indiferent de exigențe, instanțele judecătorești naționale să poată aplica efectiv orice principii și norme relevante

ale dreptului UE. Aceasta include luarea în considerare a conținutului normativ și a scopurilor diferitelor reglementări ale UE și protecția drepturilor și obligațiilor în discuție. În acest sens, există un set comun de exigențe minime care trebuie aplicat de toate instanțele judecătorești naționale din UE ⁽¹⁷⁾.

Ce ar trebui să examineze instanța judecătorească națională atunci când efectuează controlul judiciar?

Instanța judecătorească națională ar trebui să examineze respectarea condițiilor de procedură și a celor de fond de către decizia, acțiunea sau omisiunea atacată.

Ce este relevant pentru examinarea de către instanța judecătorească națională a respectării condițiilor de procedură?

Condițiile de procedură se referă la:

- măsura în care autoritatea publică vizată era competentă să adopte decizia, acțiunea sau omisiunea atacată;
- măsura în care autoritatea publică a respectat întru totul procedura prevăzută pentru adoptarea deciziei, acțiunii sau omisiunii atacate, de exemplu o procedură care necesită consultarea publicului;
- măsura în care decizia, acțiunea sau omisiunea respectă condițiile de formă.

Examinarea respectării condițiilor de procedură poate include, de asemenea, decizii, acțiuni sau omisiuni privind regularizarea măsurilor anterior nelegale ⁽¹⁸⁾.

Ce implică examinarea respectării condițiilor de fond?

Aceasta înseamnă verificarea respectării regulilor de drept material și include examinarea de către instanța judecătorească a **faptelor și a fondului deciziei, acțiunii sau omisiunii atacate**.

De ce are instanța judecătorească națională obligația să examineze situația de fapt?

Dacă o instanță judecătorească națională nu ar fi niciodată în măsură să controleze situația de fapt pe care autoritatea publică și-a întemeiat decizia, aceasta ar împiedica de la început reclamantul să recurgă în mod eficient la o acțiune în justiție altminteri potențial justificată. În cazul în care cunoașterea situației de fapt este incompletă sau greșită sau este interpretată în mod greșit, eroarea are o consecință directă asupra calității deciziei, acțiunii sau omisiunii în cauză și poate pune în pericol obiectivele urmărite de legislația UE din domeniul mediului ⁽¹⁹⁾.

Ce se înțelege prin examinarea fondului unei decizii, acțiuni sau omisiuni?

Atunci când adoptă o decizie, întreprinde o acțiune sau se abține de la luarea unei măsuri, o autoritate publică se va bucura adesea de o anumită marjă de acțiune. Această marjă vizează modul în care autoritatea evaluează faptele relevante și concluziile pe care le trage din ele. Examinarea fondului unei decizii, a unei acțiuni sau a unei omisiuni implică verificarea de către instanța judecătorească națională a modului în care autoritatea publică a folosit această putere discreționară.

În acest sens, instanța judecătorească națională trebuie să țină cont de regulile de fond și de obiectivele urmărite de diferitele reglementări ale UE și să protejeze drepturile și obligațiile recunoscute de dreptul UE. Pentru o serie de reglementări ale UE din domeniul mediului, Curtea de Justiție a stabilit modul în care instanța judecătorească națională ar trebui să verifice dacă autoritatea publică își utilizează puterea discreționară. De exemplu, a stabilit condiții stricte pentru verificarea utilizării puterii discreționare în ceea ce privește deciziile privind planurile și proiectele care ar putea afecta siturile protejate în temeiul unei reglementări UE privind natura ⁽²⁰⁾.

În general, cu cât este mai mare efectul pe care îl are o decizie, o acțiune sau o omisiune asupra mediului, cu atât mai intensă ar trebui să fie examinarea de către judecător a modului în care a fost exercitată puterea discreționară. Aceasta reflectă un principiu numit proporționalitate ⁽²¹⁾.

Cum poate ști instanța judecătorească națională ce cer regulile de fond și obiectivele urmărite de reglementările UE?

Acestea pot fi bine stabilite sau pot rezulta în mod clar din parcurgerea dispozițiilor diferitelor reglementări sau a jurisprudenței CJUE. Atunci însă când are o îndoială, instanța judecătorească națională poate – și uneori este obligată să o facă – să solicite CJUE să ofere o interpretare ⁽²²⁾.

Are instanța judecătorească națională nevoie să examineze validitatea legilor și a actelor de reglementare adoptate în temeiul legilor?

Uneori.

În special, instanțele judecătorești naționale trebuie să fie pregătite să examineze dacă legislația națională sau actele de reglementare restrâng în mod nejustificat:

- drepturile acordate persoanelor fizice și asociațiilor acestora în conformitate cu legislația UE în domeniul mediului;
- obligațiile care revin statelor membre în conformitate cu legislația UE în domeniul mediului ⁽²³⁾.

Cum trebuie să abordeze instanța judecătorească națională întrebările privind validitatea legislației UE propriu-zise și a actelor adoptate de organismele UE?

Există o procedură care impune instanțelor judecătorești naționale să solicite CJUE să declare că reglementările sau actele UE însele sunt nevalide ⁽²⁴⁾. În aceste cazuri, Curtea însăși efectuează un control judiciar.

Soluționarea problemelor

Rolul instanței judecătorești naționale înseamnă mai mult decât să constate dacă autoritatea publică a acționat sau nu cu respectarea legii. În special, este posibil ca instanța să fie nevoită să dispună măsuri în consecință în cazul în care constată că autoritatea publică a acționat ilegal.

Acțiunile ilegale – sau inacțiunile – din partea unei autorități publice pot amenința sau pot dăuna publicului sau mediului natural. Dacă amenințarea sau prejudiciul sunt grave, instanța judecătorească națională ar trebui să dispună suspendarea, oprirea sau corectarea acestora, asigurând conformarea cu legislația UE. Asemenea măsuri sunt cunoscute ca măsuri reparatorii eficiente. În funcție de amenințare sau de prejudiciu, pot fi adecvate diferite tipuri de măsuri. Sistemele de drept ale statelor membre trebuie să permită instanțelor lor judecătorești să emită astfel de ordine ⁽²⁵⁾.

Ce ar trebui să se întâmple în cazul în care o instanță judecătorească națională constată că o autoritate publică a comis o încălcare minoră a unei reguli de procedură?

Greșelile procedurale minore nu necesită luarea de măsuri reparatorii numai dacă acestea nu au avut un impact asupra deciziei atacate a autorității publice. Autorității publice îi revine sarcina probei și nu reclamantului ⁽²⁶⁾.

... sau în cazul în care constată că o autorizație ori o reglementare națională încalcă legislația UE în domeniul mediului?

În aceste condiții, va fi necesară luarea măsurii de suspendare a aplicării, revocare sau anulare a deciziei ori reglementării ⁽²⁷⁾.

... sau în cazul în care constată că o autoritate publică a omis în mod nelegal să ia măsuri?

Autoritățile publice sunt obligate să ia măsuri generale sau speciale pentru a asigura respectarea legislației UE în materie de mediu. În cazul în care nu reușesc acest lucru, este posibil ca instanța judecătorească să fie nevoită să intervină. De exemplu, acesta ar putea să oblige autoritatea publică să adopte un plan cerut de reglementările în vigoare privind calitatea aerului, în scopul combaterii nivelurilor ridicate de poluare a aerului ⁽²⁸⁾.

... sau în cazul în care constată că acțiunea sau inacțiunea nelegală a autorității publice a cauzat deja un prejudiciu?

În acest caz, măsurile ar trebui să vizeze repararea prejudiciului cauzat. Acest lucru poate însemna obligarea la încheierea unei evaluări a impactului asupra mediului în cazul în care o evaluare a fost omisă în mod greșit sau, în cazuri extreme, refacerea lucrărilor ilegale dacă acestea au fost deja efectuate ⁽²⁹⁾. Dacă sunt îndeplinite anumite condiții, instanța judecătorească poate dispune chiar compensarea publicului pentru pierderile financiare suferite ca urmare a acțiunii nelegale sau a lipsei acțiunii ⁽³⁰⁾.

Ce ar trebui făcut în cazul în care există riscul producerii unui prejudiciu înainte ca instanța judecătorească națională să poată pronunța hotărârea definitivă?

Ar putea dura o perioadă semnificativă de timp pentru ca instanța să evalueze pe deplin toate argumentele care i-au fost prezentate și să emită o hotărâre definitivă. Între timp, decizia, acțiunea sau omisiunea atacată ar putea provoca deja un prejudiciu ecologic grav sau ireparabil. Acest risc poate fi gestionat prin intermediul măsurilor vremelnice sau de urgență. Acestea sunt măsuri prin care este suspendată temporar aplicarea deciziei ori actului atacat sau, în cazul unei omisiuni, măsuri prin care autoritatea publică este obligată să ia unele măsuri cu caracter provizoriu. Sistemele juridice naționale trebuie să permită instanțelor judecătorești să ia asemenea măsuri acolo unde este cazul ⁽³¹⁾.

Costurile procedurilor de judecată

Achiziționarea în instanță costă bani. În majoritatea țărilor, partea care pierde trebuie să suporte atât cheltuielile proprii, cât și pe cele ale celeilalte părți. Acesta este principiul conform căruia partea care a căzut în pretenții plătește.

Riscul unor costuri ridicate poate fi un factor major de descurajare a unei acțiuni în justiție. Acest lucru explică de ce legislația UE obligă statele membre să se asigure că procedurile judiciare legate de legislația UE în materie de mediu nu sunt prohibitive din punctul de vedere al costurilor ⁽³²⁾.

Ce înseamnă „nu sunt prohibitive din punctul de vedere al costurilor”?

Prohibitiv din punctul de vedere al costurilor înseamnă că o persoană este împiedicată să introducă sau să continue o acțiune în justiție din cauza poverii financiare pe care aceasta ar putea-o determina ⁽³³⁾. Legislația UE nu stabilește un prag pentru a determina când costurile devin prohibitive. Aceasta depinde de circumstanțele particulare. De asemenea, costurile ar trebui să fie previzibile în mod rezonabil pentru un potențial reclamant ⁽³⁴⁾.

Ce fel de costuri sunt acoperite?

Cerința se referă la toate costurile participării la o procedură. Deci, acestea acoperă:

- taxele judiciare și de timbru;
- costurile de reprezentare juridică, inclusiv costurile acordate în favoarea celeilalte părți;
- costul aferent probelor și onorariile experților;
- orice garanții financiare pe care reclamantul trebuie să le furnizeze, de exemplu pentru a obține o ordonanță președințială.

De asemenea, cerința se referă și la costurile diferitelor etape ale unei proceduri, de exemplu apeluri ⁽³⁵⁾.

Cum ar trebui să respecte instanța judecătorească națională această cerință atunci când aplică principiul conform căruia partea care a pierdut plătește?

Principiul conform căruia partea care a pierdut plătește este în conformitate cu legislația UE. Cu toate acestea, atunci când hotărăște cu privire la cuantumul costurilor care urmează a fi suportate de către reclamantul care a căzut în pretenții, instanța judecătorească națională trebuie să respecte exigența privind caracterul neprohibitiv al costurilor. Instanța poate lua în considerare o serie de elemente subiective legate de cazul specific și de reclamant, cum ar fi situația financiară a reclamantului și importanța mizei acțiunii în justiție pentru reclamant și pentru mediu. Cu toate acestea, instanța trebuie să se asigure întotdeauna că costurile repartizate nu sunt în mod obiectiv nerezonabile ⁽³⁶⁾.

Care este rolul posibil al asistenței juridice?

Asistența juridică pentru cei care nu dispun de resurse suficiente poate contribui la asigurarea îndeplinirii exigenței privind caracterul neprohibitiv al costurilor. Statele membre pot oferi asistență juridică în mai multe moduri diferite ⁽³⁷⁾.

Celeritatea

Statele membre trebuie să se asigure că procedurile de control judiciar se desfășoară în timp util. Celeritatea este o garanție esențială că va fi eficient controlul judiciar ⁽³⁸⁾.

Este durata procedurilor de control judiciar stabilită prin legislația UE?

Nu, legislația UE nu stabilește niciun termen specific.

Pot statele membre să stabilească termene pentru introducerea acțiunilor în justiție?

Da. Stabilirea unor termene până la care pot fi introduse acțiuni în justiție este conformă cu dreptul UE, cu condiția ca aceste termene să fie rezonabile. Stabilirea unor asemenea termene este în interesul securității juridice.

Informații practice

Statele membre au obligația să furnizeze publicului informații cu privire la accesul la justiție în probleme de mediu. Acestea trebuie să facă acest lucru într-o manieră suficient de clară și precisă. Informațiile trebuie să ajungă la un public larg și reprezentativ ⁽³⁹⁾.

Care sunt obligațiile statelor membre cu privire la conținutul informațiilor?

Informațiile trebuie să cuprindă toate aspectele legate de accesul la justiție care sunt relevante pentru un membru al publicului atunci când hotărăște dacă va introduce sau nu va introduce o acțiune în justiție. Informațiile trebuie să fie complete, corecte și actualizate. Ar trebui să fie vizate toate sursele de drept folosite pentru a determina condițiile de acces, inclusiv jurisprudența națională în cazul în care aceasta joacă un rol important. Informațiile trebuie să fie clare și ușor de înțeles pentru o persoană care nu are pregătire juridică.

Cui pot fi solicitate asemenea informații în statele membre?

Statele membre sunt cele care trebuie să decidă cine este responsabil pentru furnizarea informațiilor. De obicei, Ministerul Justiției este un bun punct de plecare pentru a solicita asemenea informații.

Există informații disponibile la nivelul UE?

Da. Informațiile privind normele privind accesul la justiție în statele membre, inclusiv în ceea ce privește mediul, pot fi găsite prin intermediul portalului e-justiție creat de Direcția Generală Justiție și Consumatori a Comisiei Europene. Linkul este disponibil aici: https://e-justice.europa.eu/content_access_to_justice_in_environmental_matters-300-ro.do?init=true

-
- (¹) Punctele 32 și 33 din comunicare.
- (²) Punctul 135.
- (³) Punctele 35-37.
- (⁴) Punctele 45-47.
- (⁵) Punctele 48-57.
- (⁶) Punctele 17-30.
- (⁷) Punctele 58-107.
- (⁸) Punctul 28.
- (⁹) Punctele 74-83.
- (¹⁰) Punctele 69-70.
- (¹¹) Punctul 104.
- (¹²) Punctul 104.
- (¹³) Punctul 108.
- (¹⁴) Punctele 115-117.
- (¹⁵) Punctul 121.
- (¹⁶) Punctul 122.
- (¹⁷) Punctele 140 și 141.
- (¹⁸) Punctul 135.
- (¹⁹) Punctul 137.
- (²⁰) Punctul 144.
- (²¹) Punctul 150.
- (²²) Punctul 149.
- (²³) Punctele 151-153.
- (²⁴) Punctul 154.
- (²⁵) Punctele 155-173.
- (²⁶) Punctul 158.
- (²⁷) Punctele 159-162.
- (²⁸) Punctele 163 și 164.
- (²⁹) Punctele 168 și 169.
- (³⁰) Punctele 166 și 167.
- (³¹) Punctele 170-173.
- (³²) Punctele 174-195.
- (³³) Punctul 181.
- (³⁴) Punctul 182.
- (³⁵) Punctele 183-185.
- (³⁶) Punctele 186-188.
- (³⁷) Punctele 194 și 195.
- (³⁸) Punctele 196-201.
- (³⁹) Punctele 202-209.

Contactați UE

ÎN PERSOANĂ

În întreaga Uniune Europeană există sute de centre de informare Europe Direct. Puteți găsi adresa centrului cel mai apropiat de dumneavoastră la:

<http://europa.eu/contact>

LA TELEFON SAU PRIN E-MAIL

Europe Direct este un serviciu care vă oferă răspunsuri la întrebările privind Uniunea Europeană. Puteți accesa acest serviciu:

- apelând numărul gratuit **00 800 6 7 8 9 10 11** (unii operatori pot taxa aceste apeluri);
- apelând numărul standard: **+32 22999696**; sau
- prin e-mail, la: **<http://europa.eu/contact>**

Găsiți informații despre UE

ONLINE

Informații despre Uniunea Europeană în toate limbile oficiale ale UE sunt disponibile pe site-ul Europa, la: **<http://europa.eu>**

PUBLICAȚII ALE UE

Puteți descărca sau comanda publicații ale UE gratuite și contra cost pe site-ul EU Bookshop, la: **<http://bookshop.europa.eu>**. Mai multe exemplare ale publicațiilor gratuite pot fi obținute contactând Europe Direct sau centrul dumneavoastră local de informare (a se vedea **<http://europa.eu/contact>**).

DREPTUL UE ȘI DOCUMENTE CONEXE

Pentru accesul la informații juridice din UE, inclusiv la ansamblul legislației UE începând din 1951 în toate versiunile lingvistice oficiale, accesați site-ul EUR-Lex, la:

<http://eur-lex.europa.eu>

DATELE DESCHISE ALE UE

Portalul de date deschise al UE (**<http://data.europa.eu/euodp/ro/data>**) oferă acces la seturi de date din UE. Datele pot fi descărcate și reutilizate gratuit, atât în scopuri comerciale, cât și necomerciale.

